

Til: Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet (postmottak@bld.dep.no)
Fra: Norsk Industri
Dato: 13. september 2011
Sak: Brochmannutvalget - høring

Norsk Industris syn på arbeidsinnvandringen de siste årene og dens effekt på norsk økonomi dekkes godt av utredningens side 15: " Således har denne arbeidsinnvandringen [fra EØS] vært gunstig for norsk økonomi, ved at den har gitt høyere sysselsetting og vekst, lavere inflasjon, mindre pressproblemer i arbeidsmarkedet, og dermed styrket offentlige finanser."

Vi mener at innvandringen de siste årene var et av flere bidrag til at finanskrisen traff Norge mindre enn andre land, da mange norske industribedrifter hadde fulle ordrebøker da krisen inntraff og greide på denne måten å "flyte" en god stund på dette, med utenlandsk arbeidskraft i Norge. Innvandrere sikrer norsk verdiskaping i mange bransjer.

Kvalifikasjoner

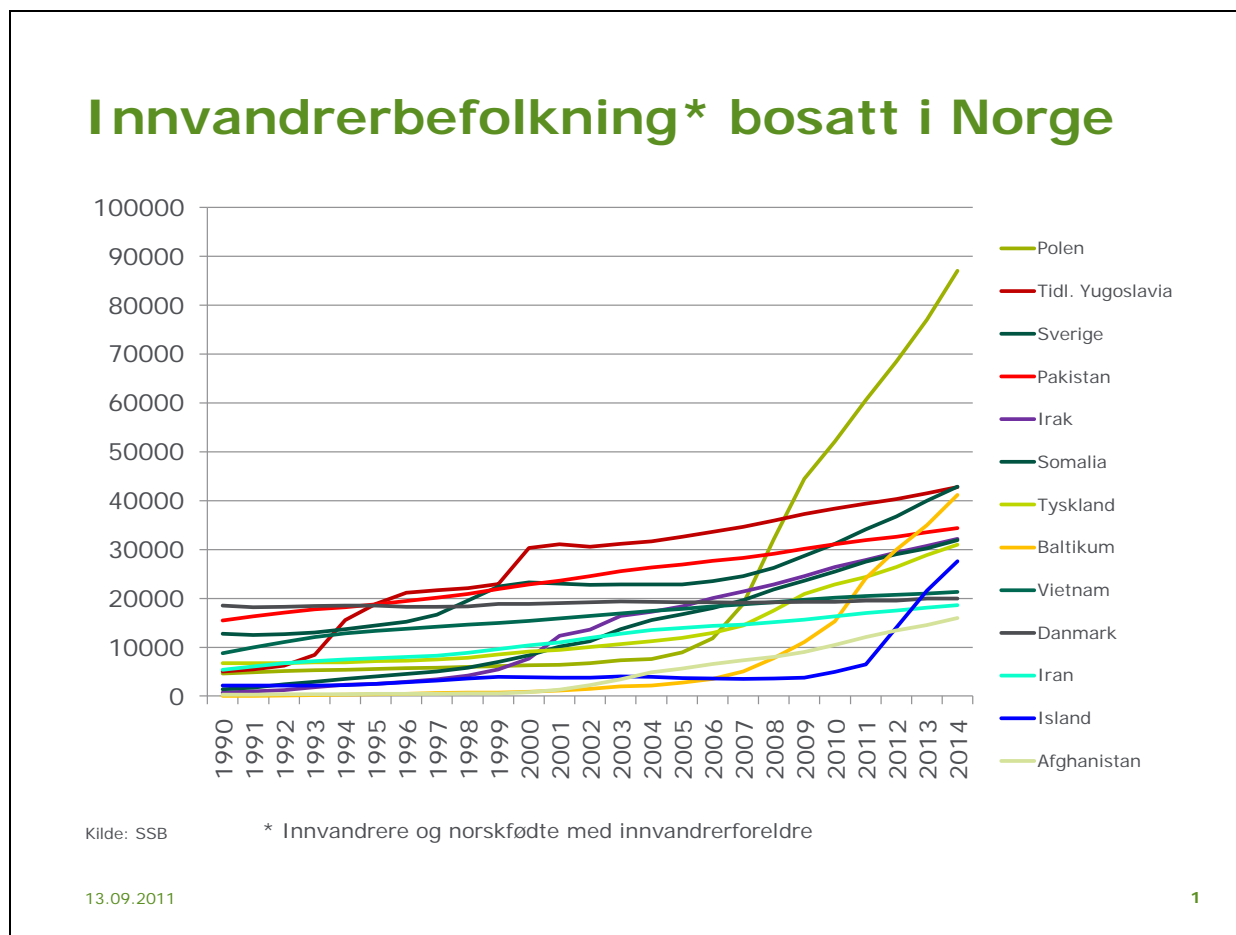
Norsk Industri har stor forståelse for Utvalgets fokus på kvalifikasjoner, men har behov for å nyansere bildet. Industrien er en av de største importørene av høykompetent arbeidskraft i Norge. Behovet for ingeniører og sivilingeniører er et godt eksempel. Norske industribedrifter rekrutterer alle de får tak i fra inn og utland. Dessverre er det er det ikke spesielt attraktivt for indiske eller kinesiske ingeniører å komme til Norge, så bedriftene satser ofte på å bygge opp store staber i utlandet, men henter til Norge de som er villig til å komme.

Uten utenlandske ingeniører fra hele verden ville flere norske bedrifter måtte flytte virksomheten til utlandet. Industrien vil i mange år fremover fortsatt være avhengig av å kunne importere høykvalifisert arbeidskraft. Likevel har vi aldri opplevd dagens spesialistkvote på 5000 som en flaskehals. Ofte oppleves ikke Norge som attraktivt nok på grunn av klima og spredt bosetning.

Norsk Industri vil likevel understreke at Norge har behov for en jevn import av arbeidskraft uten spesialistkompetanse. Det er stor mangel på arbeidskraft i yrker som malere, sjåførere, fiskeforedling, m.m. som er sentrale i norsk arbeidsliv. Om Utvalget skulle få gjennomslag for holdningen om at vi skal begrense innvandringen vil det føre til økt mangel på arbeidskraft i en rekke bransjer. Det vil igjen føre til et særskilt lønnspress som vil ramme norsk næringsliv og særlig eksportindustrien.

Innvandring som "ikke lønner seg"

I perioden 1975 til 2004 kom i hovedsak innvandrere til Norge av humanitære grunner og ble ikke gitt opphold i Norge for å bidra til vekst og økonomisk utvikling. Fom. 2004 endret demografien blant innvandrerne seg betydelig. I dag kommer flertallet fra EØS – hovedsakelig fra Polen og Baltikum. Innvandrere fra Polen (+7600), Baltikum (+4200) og Sverige (+2400) økte mest i 2010, ifølge SSB. Og i 2011 vil enten Polen eller Island toppe innvandringsstatistikken, og de to landene vil være topp fire sammen med Baltikum og Sverige. I løpet av få år frem vil folk fra Polen, Baltikum, Sverige og Island være den største innvandrerbefolkning i Norge. Vi forventer derfor at dette faktum preger samfunnets syn på innvandring. Vi er i tvil om utredningen avspeiler dette.



Utvalget har lagt svært spesielle premisser til grunn for analysen om at innvandring over tid ikke lønner seg. Alle makroøkonomiske beregninger avhenger av sysselsettingsandel – dvs. graden av integrering. Vi konstaterer at Utvalget har fått SSB til å regne ut fra at dagens innvandring etter 2004 vil falle ut av arbeidsmarkedet på samme måte som afrikansk og asiatisk innvandring fra forrige årtusen. Det mener vi av flere årsaker er svært lite sannsynlig.

På 1970-tallet hentet vi arbeidsinnvandrere med svært lave kvalifikasjoner, til krevende arbeid. Mange av dem hadde ikke grunnleggende lese- og skriveferdigheter og fikk jobber som nordmenn ikke ville ha. Samtidig som Norge på den tiden hadde tilnærmet ingen integreringspolitikk eller tiltak. Disse innvandrerne er blitt overrepresentert i trygdestatistikken av tre grunner; de slet seg ut på krevende jobber, de hadde ikke kvalifikasjoner til å være mobile i arbeidsmarkedet over tid, og manglende integreringspolitikk førte til passivitet i stedet for aktivitet.

Norsk Industri mener at alle disse tre faktorene i dag er redusert. HMS-arbeidet i norsk arbeidsliv er kommet mye lengre enn på 1970-tallet. Det er i dag fokus på at alle arbeidstakere skal ha en bærekraftig arbeidshverdag. Industrien har blant annet bidratt til dette gjennom stort fall i sykefraværet. Dagens arbeidsinnvandrere er ofte kvalifiserte med for eksempel fagbrev eller ingeniørutdanning. En liten andel av dagens innvandrere kan sammenliknes med de kvalifikasjonene som innvandrerne på 1970-tallet hadde. I tillegg er integreringspolitikk løftet til å bli et av de viktigste politikkområdene i norsk offentlighet. Apparatet til å motta innvandringen i dag er mye større og mer gjennomtenkt enn det var tidligere.

Og – i den grad man frykter at innvandrere fra perioden etter 2004 skal ha samme uføretilbøyelighet som de som kom for mange år siden, så har vi ennå tid til å foreta de politiske grepene som trengs. Det er ikke noe som pr def vil skje, men kan forhindres.

En siste faktor som Utvalget merkelig nok ikke har valgt å fokusere på, er barn av innvandrere. Det er veldokumentert gjennom flere rapporter og forskningsprosjekt at andre generasjons innvandrere tar høyere utdanning i like stor eller større grad enn ungdommer flest og i større grad velger utdanninger som det er stort behov for i norsk arbeidsliv. Hadde innvandrerbarn valgt på samme måte som gjennomsnittet i Norge ville industriens behov for arbeidstakere med matematikk-, natur, og teknologikompetanse (MNT-fag) vært betydelig større. Det blir veldig spesielt av Utvalget å konkludere med at innvandringen ikke er samfunnsøkonomisk lønnsom, uten å ta hensyn til den betydelige og avgjørende verdiskapingen norske innvandrerbarn bidrar med.

Bærekraftige arbeidsmarkeder

I [NOU 2011: 3 Kompetansearbeidsplasser – drivkraft for vekst i hele landet](#), er det stort fokus på bærekraftige "arbeidsmarkedsregioner". En region må nå kritisk masse i befolkning og bredde i arbeidsmarkedet for at det skal være attraktivt for folk å flytte dit og at regionen dermed skal være i stand til å tiltrekke seg den nødvendige kompetansen for videre vekst.

Et svært viktig bidrag innvandrere har gitt til norsk verdiskaping er at de er villig til å flytte dit arbeidsplassene er og deres kompetanse trengs. Industrien ligger stort sett langs kysten og ofte i spredtbygde områder med lokalt arbeidsmarked. Det er vanskelig å rekruttere arbeidstakere dit, og bedriftene har ofte vært avhengig av arbeidsinnvandring for å få nødvendig kapasitet til å kunne ta oppdrag.

Disse innvandrerne har ofte høyt etterspurt kompetanse og er villig til å bosette seg på steder hvor de får en alternativ livsstil til å bo i blokk i store østeuropeiske byer. De betaler skatt, har barn i den lokale skolen og bidrar til et mer mangfoldig og interessant arbeids- og samfunnsliv. Dette bidrar videre til et mer bærekraftig arbeidsmarked og gjør det lettere å rekruttere både nordmenn og arbeidsinnvandrere til å bosette seg der.

Les også [Norsk Industris høring](#) til NOU 2011: 3.

Integrering

Likevel er det tydelig at enkelte grupper skiller seg negativt ut i integreringsstatistikken. Norsk Industri mener at det her må iverksettes målrettede tiltak. Vi vil minne om at vietnamesiske innvandrere på 1980-tallet hadde store problemer med å komme inn i arbeidsmarkedet. I dag er denne gruppen blant de mest vellykkede. Det er fullt mulig å snu en trend, men da må vi akseptere at enkelte grupper trenger tydelige krav og målrettede tiltak.

Norsk Industri mener at de viktigste virkemidlene for å få til vellykket integrering er å få folk i arbeid og lære norsk. Industrien har i flere tiår tatt et ansvar for å få personer som har falt ut av utdanningssystemet eller utenfor arbeidslivet tilbake i jobb. Dette er et krevende og samfunnsnyttig arbeid som våre bedrifter vil fortsette å bidra til. Det er imidlertid viktig at det følger ressurser med slike tiltak. Spesiell oppfølging er nødvendig, og bedriftene må ikke bære den ekstra kostnaden.

Utvalget og også NOU 2011:14 (Bedre integrering) er opptatt av arbeidslinjen og åpner for lønnstilskudd for innvandrere i større grad enn i dag. Det er liten tvil om at arbeidsplassen er den beste integreringsarena i samfunnet og at norsk læres best i arbeidssammenheng, da man på denne måten ser mest nytte av språkutviklingen. Vi ønsker velkommen forslag som kan styrke bedriftenes rolle som arena for integrering.

De som kommer til Norge må få tilbud om norskopplæring uavhengig av motivasjonen for å komme hit. Det må også legges opp til at det er mulig å ta norskkurs mens en er i full jobb. Dette fører både til bedre interaksjon på arbeidsplassen, men også til lettere integrering i lokalsamfunnet. Norsk Industri konstaterer at gratis språkopplæring tilbys til EØS-borgere i Sverige og Danmark. Vi støtter derfor mindretallet i utvalget som tilråder at språkopplæring gis til EØS-borgere som ikke forstår norsk.

Norskopplæring er også avgjørende for å kunne delta i utdanningssystemet. Både for at voksne innvandrere skal kunne ta etter- og videreutdanning og for at deres barn skal kunne lykkes i det norske skolesystemet. Manglende norskkunnskaper er ofte en årsak til at ungdommer faller fra i skolen, uten at dette blir oppdaget før de kommer i videregående skole. De "henger med" i grunn- og ungdomsskolen på grunn av obligatorisk oppmøte, men når de kommer til videregående viser det seg at de mangler grunnleggende ferdigheter og blir en del av frafallsstatistikken.

Norsk Industri mener derfor det er riktig å kutte kontantstøtten for toåringer. At barna kommer i barnehage i tide og lærer godt norsk lenge før de starter på skolen er nøkkelen til god integrering og mindre frafall i skolen.



Stein Lier-Hansen
Adm. dir.